

A LEADER+ Program gyakorlati tapasztalatai egy Helyi Akciócsoport példáján keresztül

Sáriné Dr. Csajka Edina

Bevezetés

Az Európai Unió Közösségi Kezdeményezései közül vidékfejlesztéssel a LEADER Program foglalkozik, mely az Európai Unió legsikeresebb vidékfejlesztési programja. A LEADER egy francia kifejezés rövidítése: **L**iaison **E**ntre **A**ctions pour le **D**evelopment de **E**conomie **R**urale, azaz Együtműködéseken alapuló projektek összessége, programba foglalása a vidék gazdasági fejlesztése érdekében.

Magyarországon a LEADER Program harmadik szakaszát éli. A csatlakozást megelőző időszakban indított LEADER jellegű kísérleti programot az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) LEADER+ program váltotta az EU csatlakozást követően. A 2007-13-as tervezési időszakban pedig új keretek között, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Tervben folytatódik a vidék gazdaságfejlesztését célzó program. Jelen tanulmány az AVOP LEADER+ Program legfontosabb tapasztalatait igyekszik feltárni a Zselica Akciócsoport példáján keresztül. Az akciócsoport abban különleges, hogy azon kevés akciócsoport közé tartozik, melyek már a LEADER jellegű kísérleti programban is részt vettek, így – a mindig nehezen vizsgálható – hosszú távú hatások is felszínre kerülnek.

Anyag és módszer

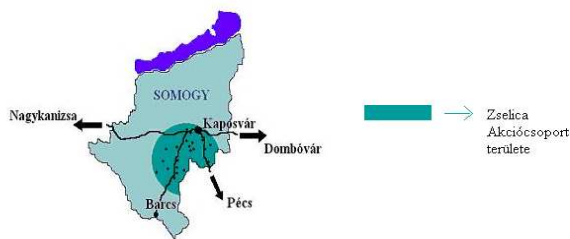
A primer kutatás alapját egyrészt a „ZSELICI FÉNY” Helyi Vidékfejlesztési Tervben megfogalmazott 5 intézkedésre beérkezett és megvalósított 17 db pályázat legfontosabb adatainak elemzése, másrészt az Akciócsoport gesztorszervezetének vezetőjével lefolytatott mélyinterjú jelentette, aki a program nehézségeiről, illetve sikereiről számolt be.

Az Akciócsoport tagjai által megfogalmazott intézkedések a következők voltak:

1. Információs, megállító, tudásátadó táblák kihelyezése, kiadványok készítése
2. Diák-Bázishelyek létrehozása
3. Tanulmányutak szervezése
4. Megvalósíthatósági tanulmány készítése
5. Falufejlesztési szolgáltatás biztosítása

Eredmények

2005. június 27-én 27 települési önkormányzat, egy iskola, nyolc civil szervezet, egy magánszemély és egy gazdasági társaság konzorciumaként Kaposvár közvetlen környezetében megalakult a Zselica Akciócsoport. Az Akcióterület területe 504,97 km², a megfogalmazott Zselici Fény Vidékfejlesztési Program 19223 fő lakost érint. Területét északról a Somogyi – dombság, délről és nyugatról a Belső-Somogy, míg keletről a Kaposfolyó völgye határolja (1. ábra).

1. ábra: A Zselica Akciócsoport területe

Forrás: Bányai Panoráma Egyesület

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium LEADER–jellegű Kísérleti programjában elért eredmények hatására a korábbi munkacsoport tagjai kezdeményezték a LEADER+ pályázaton való részvételt, ezáltal a Zselica Akciócsoport létrehozását.

Az Akciócsoport vezető szervezete Bőszénfa Község Önkormányzata volt, amely a közösségfejlesztési programok megvalósítása terén már nagy tapasztalattal rendelkezett. A gesztorságot a Bányai Panoráma Egyesület látta el, mely több mint egy évtizede végez vidék-, település- és közösségfejlesztési feladatokat, és a kísérleti programban is gesztori teendőket látott el.

Az önkormányzatok vezetőiből, a civil szervezetek képviselőiből, valamint magánszemélyekből kerültek ki a Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság (HBMB) tagjai. Az akciócsoport a Helyi Vidékfejlesztési Terv elkészítéséhez meg kívánta ismerni a térségben élők ötleteit, ezért műhelybeszélgetéseket szervezett és a települések lakóinak véleményét is kikérte, kérdőívek kitöltésével. A hasznosítható javaslatokat figyelembe véve alkotta meg az akciócsoport a Helyi Vidékfejlesztési Tervét.

A terv célkitűzései között szerepel a természeti értékek és kulturális örökség gazdasági, turisztikai célú hasznosítása, a falusi közösségek erősítése, a humán erőforrás fejlesztés és a hálózatépítés. A terv célként fogalmazta meg továbbá, a már meglévő hazai és külföldi minták megtekintését, a települések termékarcának kidolgozását, a fiatalok vonzását a térségbe. A térség-specifikusság szempontjait figyelembe véve a helyzetelemzés szerint a zselici településeken a turizmus jelenik meg kitörési pontként. A Zselici Fény Vidékfejlesztési tervben megfogalmazott intézkedések mindegyike szervesen kapcsolódik ehhez a témához.

A Helyi Vidékfejlesztési Terv öt intézkedése az alábbi feladatokat fogalmazta meg:

Első elem: a turizmushoz kapcsolódó élményutak kijelölése. Ezzel az intézkedéssel a települések nevezetességeit, látnivalóit, az itt látható élményportákat, természeti és kulturális értékeket, valamint az itt élő embereket kívánták bemutatni. A pihenőhelyek alakítottak ki és a könnyű tájékozódás érdekében megállító-, tudásátadó-és információs táblákat helyeztek el.

Második elem: a felfűzött attrakciókhoz szervesen kapcsolódva jelenik meg a diákbázis-helyek kialakításának a szükségessége. Az első két intézkedés egymás nélkül nehezen képes a Zselicbe érkező vendéget több napra itt tartani.

Harmadik elem: tanulmányutak szervezésével a megfelelő vendégfogadási kultúra megismeréséhez kaptak segítséget és ötleteket az élményporták tulajdonosai, az önkormányzatok, a civil szervezetek, valamint a gazdasági szereplő.

Negyedik elem: a fejlesztési koncepciók megfogalmazása által az élményportákra, a helyi látványosságokra, nevezetességekre, attrakciókra építve fogalmazódott meg egy-egy település termékarca, mely utat nyitott a Helyi Vidékfejlesztési Terv kiteljesedéséhez.

Ötödik elem: A „Falufejlesztési szolgáltatás” felállításával tudás közvetíthető a falvakba, szakmai segítség nyújtható ahhoz, hogy az értékek felismerésre kerüljenek, tudatosuljanak, konkrét produktumban megfogalmazódjanak.

A Helyi Vidékfejlesztési Terv kiemelt területei:

Körtúra-utak felfestése, kiadvány készítése

A zselici települések felfűzése körtúra-utak kijelölésével, felfestésével, továbbá a természeti és kulturális értékek, látnivalók, nevezetességek, a meglévő és kialakított szolgáltatások, fejlesztések megjelenítése kiadvány formájában.

Információs-, megállító-, tudásátadó táblák kihelyezése

A Helyi Vidékfejlesztési Terv megvalósítása során kijelölt túrautakhoz kapcsolódóan információs- és megállító táblák elhelyezése a tájékozódás, az információ átadás segítése érdekében, jelezve az érintett településeken található látnivalókat, nevezetességeket, természeti és kulturális értékeket, attrakciókat, szolgáltatásokat.

Pihenőhelyek kialakítása

A Zselici Fény Helyi Vidékfejlesztési Terv megvalósítása során kijelölt körtúrautakhoz kapcsolódóan (köz- és magánterületen egyaránt) a kulturált, vonzó környezeti megjelenés érdekében pihenőhelyek kialakítása, mely padok, asztalok, szemetesek, szalonnasütők, filagória stb. kihelyezését teszi lehetővé.

Élményporták szolgáltatásbővítése

A települések értékeit bemutató szolgáltatások továbbfejlesztése, új szolgáltatások kialakítása, mintaporták létrehozatala, a portakép javítása, alternatív és kiegészítő jövedelemszerzés céljából.

Diák-bázishelyek létrehozása, a már meglévők korszerűsítése

Új diák-bázishelyek létrejöttének támogatása, a már meglévők korszerűsítése, amely lehetőséget biztosít, elsősorban a fiatalok számára ahhoz, hogy hosszabb időt töltsenek a térségben és cselekvő részeseivé váljanak a Zselic fejlődésének.

Tanulmányutak szervezése

Belföldi, illetve külföldi tanulmányutak lebonyolításának támogatása. Tapasztalatszerzés, partnerségi kapcsolatok kiépítése a vonzóbb település- és portakép kialakítása, színesebb turisztikai kínálat, megfelelő vendégfogadási kultúra megteremtése érdekében.

Megvalósíthatósági tanulmány készítése

Olyan megvalósíthatósági tanulmány kidolgozása, amely a Zselica Akciócsoport 27 településére vonatkozik, fő eleme a települések termékarcának meghatározása, image építés.

Falufejlesztési szolgáltatás biztosítása

Falufejlesztési feladatokat ellátó tanácsadó szolgáltatás biztosítása – képzések, személyes konzultációk, rendezvények keretében – az akciócsoport lakossága részére, amely tudást közvetít a falvakba, szakmai segítséget nyújt ahhoz, hogy az értékek felismerésre kerüljenek, tudatosuljanak, konkrét produktumban megfogalmazódjanak, megfelelő színvonalú szolgáltatási kultúra alakuljon ki, elősegítse a jövedelemtermelő tevékenységek körének bővítését, újak elindítását.

Az intézkedésekre összesen 18 darab pályázat érkezett, melyek támogatás igénye összesen 76.427.496 Ft volt. Ez a kiosztható 76.500.000 Ft 99,9 %-a. A pályázók közül egy fő visszalépett a szerződéskötéstől, mert nem sikerült a szükséges önerőt biztosítania, így összesen 74.427.340 Ft került kiosztásra, ami a teljes összeg 97,3%-a, a többi pályázó projektje megvalósult, pénzügyi teljesítésük folyamatban van.

A megvalósult pályázatok legfontosabb adatait az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: A Zselica Akciócsoport pályázatainak legfontosabb adatai

<i>Pályázat jogcíme</i>	<i>Elnyert támogatás intézkedésként összesen (Ft)</i>	<i>Megvalósított projektek</i>
X.1.1 - Információs rendszer fejlesztés – Körtúrautak felfestése, kiadvány készítése	4.899.400	3 LEADER túraútvonal kijelölése: I. Sántos-Szentbalázs-Cserénfa-Hajmás-Kaposgyarmat-Gálosfa-Bószénfa-Simonfa-Zselickislak-Zselicszentpál II. Kaposmérő-Kaposújlak-Kaposszerdahely-Szena-Patca-Zselickisfalud-Szilvásszentmárton III. Bárdudvarnok-Kaposfő-Kisasszond-Kiskorpád-Gige-Jákó-Kadarkút-Mike-Hedrehely-Lad A 27 települést bemutató, 30.000 példányos bemutató kiadvány.
X.1.2. Információs rendszer fejlesztés – Információs-, megállító-, tudásátadó táblák kihelyezése	7.225.000	„Zselici Gyöngyszemek” 2-2 db Információs tábla elhelyezése a Zselica Akciócsoport 27 településén, 3 turistakörút kialakítása
X.1.3. Pihenőhelyek kialakítása	19.045.273	2-2db 9 m ² -es filagória: Simonfa, Gálosfa, Hajmás, Szentbalázs, Sántos, 1-1db 20m ² -es filagória, szabadtéri asztallal paddal és 2-2 kukával: Bószénfa, Zselickislak, Zselicszentpál, Kaposgyarmat 1db 9m ² -es filagória, 3 asztal, 4 szemeteskuka: Cserénfa
		Kaposújlaki pihenő: filagória 20m ² , asztal, pad, tűzrakó hely.
		Bányai pihenőhelyek kialakítása: 4db 9m ² -es filagória, 2db szalonnasütő hely, 6db 6 személyes asztal padokkal, 10db szemetes edény.
		Kerti pihenőhely (filagória) kialakítása
		Filagória: Kaposszerdahely, Sena, Patca, Szilvásszentmárton, Zselickisfalud, Kaposújlak, Kaposmérő
		Fakuckó pihenő kialakítása (16 fő befogadó képességű)
		Turista körutakhoz kapcsolódó pihenőhelyek kialakítása a Zselica akciócsoport területén.

X.1.4. – Élményporták szolgáltatásbővítés	2.921.071	<i>Elállt a szerződéskötéstől. Kovácsműhely kialakítása Gálosfa településen.</i>
		Állatsimogató létesítése a szentbalázi állatsimogató udvaron.
X.1.5. – Diák- bázishelyek létrehozása, a már meglévők korszerűsítése	15.846.003	Katica Tanya Aktív pihenés Központ korszerűsítése. Kül- és beltéri közös helyiségek fal- és padlófelület korszerűsítése, bútorzat korszerűsítése, energia takarékos lámpa, kapcsoló, csaptelep, szelektív hulladékgyűjtés, járda , parkoló.
		Diák-bázishely, diákszálló kialakítása a 7475 Bőszénfa, Dózsa György u. 2. szám alatti épületben
		Diák-bázishely, kézműves alkotóház kialakítása.
		200m ² területű ingatlan diák-bázishellyé alakítása.
X.1.6. Tanulmányutak szervezése	3.499.800	ÖtlettárTan-Túra szakmai utak 46-47 fő részvételével Baranya Megye, Zala Megye, Ausztria
X.1.7. Megvalósíthatósági tanulmány készítés	7.999.950	„Termékarcú települések, image építés a Zselicben” tanulmány készítése.
X.1.8 Falufejlesztési szolgáltatás biztosítása	14.991.000	27 települést érintő „Zselici Fény” falufejlesztési szolgáltatás biztosítása.
Összesen	76.427.496	

Forrás: Bánya Panoráma Egyesület, 2008.

A vonzó, kulturált környezet a turizmusfejlesztés alapja. A filagóriák kialakítása, az információs táblák kihelyezése, a diákszálláshelyek létesítése az Akciócsoport területén fellendíti a turizmust, hiszen az ide látogató vendégek könnyebben fognak tudni eligazodni a településeken, túraik során van hol megpihenniük, kulturált környezetben étkezhetnek és meg tudnak szállni éjszakára.

A Zselica akciócsoport tapasztalatai a Program során

Az AVOP Irányító Hatósága 2005. júniusában tette közzé pályázati felhívását. Az első tevékenység a helyi akciócsoportok kiválasztása volt, két fordulóban. Az előszelekció során kiválasztották a helyi akciócsoportokat, amelyek a második fordulóban a helyi vidékfejlesztési tervüket részletesebben is kidolgozhatták és benyújthatták. A terv elkészítésekor figyelembe kellett venni az adott kistérségre már korábban létrehozott stratégia és/vagy operatív programokat, és ehhez illeszkedően kellett azt kidolgozni. A nagyfokú érdeklődést a program iránt az országosan benyújtott pályázatok magas száma (186) is jelzi. A második fordulóba 108 helyi akciócsoport jutott tovább.

A Zselica Akciócsoport LEADER+ Programban szerzett tapasztalatait a programozás és megvalósítás kronológiai sorrendje szerint vizsgáltuk.

A tervezési időszakra az alábbiak voltak jellemzőek.

A kezdeti időszakban pozitívumként értékelhető, hogy nagyon sok saját ötletet lehetett a pályázatba beleírni, viszont negatívum, hogy mindössze két hónapot kaptak az Akciócsoportok arra, hogy megalakuljanak, és hogy beadásra kerüljön a pályázat. Problémát jelentett továbbá, hogy nemcsak a pályázatok megírásának kellett lezajlania ebben az időszakban, hanem fórumokat kellett tartani, össze kellett hangolni a pályázók elképzeléseit.

A vidékfejlesztési terv elkészítéséhez és összehangolásához nem sokkal több, mint egy hónap állt csak rendelkezésre, ami egy alapos, átgondolt terv elkészítéséhez kevés. Az Európai Unió korábban csatlakozott, nyugati államaiban kb. fél év áll rendelkezésre a tervek elkészítéséhez.

Nagyon jól tükrözte a tervezőmunka alaposságát, a gesztorszervezet felkészültségét, hogy nem fogalmazódtak meg a Helyi Vidékfejlesztési Tervben olyan témakörök, amelyek nem illeszkedtek a helyiek elképzeléseibe. Vagyis – ellentétben más akciócsoportokkal – ezáltal nem kerültek kialakításra olyan pályázati témakörök sem, melyekre nem pályáztak. A többi akciócsoporttal ellentétben a Zselica Akciócsoportnál minden pályázó nyert és pont annyi volt az igényelt támogatási összeg, mint amekkora összeget el lehetett nyerni. Egyedülálló módon a Helyi Vidékfejlesztési Terv megfogalmazásakor a tervezők „túlláttak az orrukon” és nemcsak a „hard” beruházásokban látták a térség céljainak megvalósulását, hanem a következő LEADER periódusra való felkészülés jegyében, a jövőt előkészítve megvalósíthatósági tanulmány kidolgozását is célul tűzték ki, amely a Zselica Akciócsoport 27 településére vonatkozott és fő eleme a települések termékarcának meghatározása, image építés volt.

A tervezési időszakot követően került sor **a pályázatok meghirdetésére**. A széleskörű tájékoztatás biztosítása céljából lakossági fórumok szervezésére és lebonyolítására 5 helyszínen került sor, több mint 200 fő részvételével (Kaposzterdahely, Bárdudvarnok, Szentbalázs, Bánya, Szenna településeken), ahol a lakosság tájékozódhatott a LEADER Programról, a Zselici Fény Vidékfejlesztési Tervről, illetve a pályázati lehetőségekről. A fórumok helyszínei, időpontjai és a téma megjelöléssel plakátok (200 db) kerültek kihelyezésre a településeken, illetve meghívóleveleket küldtek ki, ezen kívül a 27 településen 2000 db kétoldalas tájékoztató kiadvány került szétosztásra. A pályázók teljes körű tájékoztatást kaphattak a Vidékfejlesztési Tervről a www.bpe.info.hu weblapon is.

Helyi folyóiratokban sor került továbbá cikkek és a pályázati felhívás megjelentetésére, valamint a helyi rádió is készített riportot a Zselica Akciócsoport LEADER+ Programjáról, a pályázati témakörökről.

A Program sikeressége nemcsak az előzetes tájékoztatásnak, hanem a folyamatos szakmai tanácsadásnak, az ügyfélszolgálat biztosításának is köszönhető volt. Ez magában foglalta az AVOP LEADER+ Programmal kapcsolatos információkat, a Zselica Akciócsoport pályázati felhívásával kapcsolatos teljes körű tájékoztatást, személyes egyeztetéseket, útmutatást a pályázathoz szükséges dokumentumok beszerzése, a helyes kitöltés tekintetében, a pályázati eljárással kapcsolatban. A szakmai tanácsadásról mind a személyes, mind a telefonos tájékoztatás vonatkozásában ügyfélnaplót készített a gesztorszervezet. A korábbi LEADER jellegű kísérleti programban való részvételnek köszönhetően a gesztorszervezet rugalmasan tudott alkalmazkodni a folyamatosan formálódó rendszerhez, gyorsan adaptálta az új elemeket, jól kezelte a változásokat.

Ennek az időszaknak ugyanis nagy negatívuma volt, hogy a pályázatok kiírása során elég sok feltétel módosult, s ezzel az Akciócsoport is pályázókat veszített, elsősorban a vállalkozói szférából. Mivel a LEADER Program alapvetően gazdaságfejlesztést céloz meg, a gazdasági aktorok az egyik legfontosabb érintett csoport. A jövedelemtermelő beruházás esetében azonban az ígért 65%-os támogatás helyett a módosítások után 45%-ra változott a támogatás mértéke. A 65%-os támogatás mind a magyar, mind az uniós előírásokkal ütközött,

ugyanis hogyha egy program adott tevékenységre alacsonyabb támogatási intenzitást határoz meg, akkor ez más programban sem lehet magasabb. A támogatási intenzitás csökkentése nyilvánvalóan visszavetette a pályázati kedvet, hiszen a pályázók ugyanezt a támogatási arányt a Gazdasági Versenyképes Operatív Program (GVOP) keretein belül is megkapták – sokkal kevesebb adminisztrációval és utánajárással. A pályázati dokumentációt érintő változtatásokról, a módosításokról az Akciócsoport honlapján adott tájékoztatást a gesztorszervezet, illetve a pályázni kívánókat személyesen, illetve telefonon is értesítették.

A pályázatkészítés időszakának legjelentősebb negatívumát a bonyolult adminisztráció és a nem megfelelően részletezett kitöltési útmutató jelentette, ez nagyban megnehezítette a pályázók munkáját. Sok pályázó számára jelentett nehézséget a pályázati jogcímek, és a pályázatban elszámolható költségek körének értelmezése is. Ennek az volt az oka, hogy az egyébként rugalmasságot, egyszerűséget és átláthatóságot preferáló LEADER program a rendkívül lemerevített jogszabály és dokumentációs rendszerrel rendelkező AVOP-on belül került meghirdetésre. Ezzel jelentős mértékben sérült a LEADER-szerűség.

A Közreműködő Hivatallal kapcsolatban meg kell említeni, hogy a pályázók nagyon sok esetben nem kaptak érdemi tájékoztatást a pályázati dokumentációval, elszámolással kapcsolatban felmerült kérdéseikre – ez a pályázattal teljes időszakában jellemző volt. Az intézményekben nem voltak a programnak felelősei, és az állandó módosulások következtében, ha sikerült is elérni szakembereket a Hivatalon belül, az vagy nem tudott, vagy nem mert konkrét információval szolgálni.

Mivel a Zselica Akciócsoport pályázói közül többen részt vettek már a kísérleti programban is, illetve egyéb AVOP pályázatban, így döntő többségüknek nem okozott akkora gondot a pályázatírás. Akik először pályáztak, azok számára életre szóló gyakorlati tapasztalatot jelentett a cseppet sem egyszerű pályázati dokumentáció összeállítása. Ennek következtében valószínűleg könnyebben fognak pályázni a következő LEADER „periódusban”.

Ki kell emelni továbbá, hogy a gesztorszervezet igen aktív segítő szerepet vállalt a pályázattal során. A Zselica Akciócsoport pályázóinak sikeréhez nagymértékben hozzájárult, hogy a gesztorszervezet – és ez megint unikum az országban – a többi gesztorszervezettel összehasonlítva lényegesen nagyobb szakértői gárdával tudta támogatni a pályázókat a dokumentáció összeállításának folyamatában.

A beadott pályázatokat első körben a gesztorszervezet vizsgálta meg, hogy a pályázat megfelelt-e a formai, jogosultsági, illeszkedési és teljességi feltételeknek. A hiánypótlásokat követően a gesztor az előre meghatározott szigorú értékelési szempontrendszer és ahhoz rendelt pontrendszer alapján elvégezte a benyújtott projekt szakmai és pénzügyi értékelését. Ha a LEADER-szerűség pontozásánál nem érte el a pályázat az 51%-ot, akkor nem volt támogatható. Ezt követően a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) ellenőrizte, monitoringozta és bírálta a pályázatokat, de a Zselica Akciócsoport esetében mindent rendben találtak, ami a gesztorszervezet munkájának minősítéseként is felfogható.

A pályázati pontszám alapján a gesztor javaslatot tett az értékelő Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság (HBMB) számára a támogatás odaítéléséről, melyet a HBMB ülésén megvitattak, majd elfogadásra került valamennyi javasolt pályázat.

Az elfogadott döntési javaslatot a gesztorszervezet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Regionális Illetőségi Kirendeltsége (MVH RIK) részére továbbította, ennek alapján a LEADER Osztály országos felterjesztést készített a Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) részére, mely meghozta a végső döntést a támogatások odaítéléséről. Mivel nem mindig arra nyújtottak be pályázatokat a pályázók, amikre számított a helyi irányító szervezet, a LEADER lehetőséget adott az átcsoportosításra. A keretösszeg 20%-a alatt nem volt szükséges bejelenteni, 20%-ot meghaladó átcsoportosítás esetén kérvénnyel kellett élni. Ezzel a

lehetőséggel az Akciócsoport is élt, igaz minimális összeget érintően, de engedélyezésre került az átcsoportosítás.

A DEB javaslata alapján a támogatásról szóló döntést az Irányító Hatóság vezetője hozta meg a támogatásról, vagy elutasításról. Az értesítő levél kézhezvételét követően a pályázónak Támogatási Szerződést kellett kötnie az MVH-val.

A szerződéskötéseket követően elkezdődtek a kivitelezések, a projektek megvalósítása. Ehhez a témakörhöz kapcsolódóan meg kell említeni, hogy nagy nyugtalanságot keltett a pályázókban, hogy a pályázat beadásától a szerződés megkötéséig több mint fél év telt el. Az elszámolások benyújtása után, megérkezett az értesítés az elszámolás elismeréséről. Az elismeréstől számított 60 napra kellett volna kiutalni az összeget. Az elszámolás benyújtása és a befogadó levél megérkezése közti időszak viszont többször több mint két-három hónapot vett igénybe.

A kivitelezés során a Zselica Akciócsoportnál komolyabb probléma nem merült fel. Az MVH rugalmasan biztosította a szerződésmódosításokat, a gesztorszervezet pedig minden olyan információval ellátta a pályázókat, amelyek a módosítások, hiánypótlások meggyorsításához szükségesek voltak. Sajnos nem minden esetben sikerült a hatóságoknak a törvényben előírt határidőket tartani. Ez a pályázók számára elsősorban akkor okozott gondot, ha a program megvalósítása érdekében hitel felvétele vált szükségessé. A megvalósított pályázatok ellenőrzésével kapcsolatban is voltak negatív visszajelzések, a pályázók több esetben találták túlzónak, szükségtelennek az ellenőrzés módszerét, s a vidékfejlesztés nem kellő mértékű ismerete (szakemberhiány a hivatalban) is problémát jelentett.

Pozitív tapasztalatnak tudható be, hogy a megkezdett munka (kísérleti program) folytatásaként megerősödhetett a több települést összefogó, alulról kezdeményezett együttműködés, innovatív ötletek valósulhattak meg a helyiek összefogásával és együttes munkájával. A megvalósult projektek növelték a települések életszínvonalát, és megerősítették, fellendítették a közösségi életet.

Következtetések

Az AVOP LEADER+ a helyi partnerségen alapuló helyi vidékfejlesztési programokat támogatja. Az Akciócsoportok felelősek a helyi vidékfejlesztési terv elkészítéséért, a helyi pályázati rendszer működtetéséért a terv megvalósítása érdekében. Valamennyi támogatott projektnek hozzá kell járulnia a csoport átfogó stratégiai céljainak eléréséhez úgy, ahogy azt a helyi vidékfejlesztési tervben rögzítették. A projektek pozitív hatással vannak a térségre a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóság jegyében.

A LEADER egyedi vonása a vidéki térségek közösségi részvétellel kialakított integrált vidékfejlesztési tervének széleskörű, helyi partnerségre alapozott megvalósítása. A vidékfejlesztés ezen új modellje a kialakult LEADER kapcsolatrendszeren, hálózaton keresztül mindenki számára elérhető.

A LEADER+ felerősíti azokat az emberi, közösségi és gazdasági szerkezeteket, amelyek egy-egy térség belső erőforrásait mozgósítani tudják. Így lesz fenntartható a fejlődés, így jöhetnek létre a helyi közösségek ma még hiányzó emberi, gazdasági és információs kapcsolatrendszerei.

A Helyi Akciócsoport a térség különböző társadalmi és gazdasági szereplőiből, a térségben élőkől, a térségben működő vállalkozásokból, társadalmi- és civil szervezetekből, önkormányzatokból jön létre, az együttműködés alapja a partnerség.

A térség-specifikusság szempontjait figyelembe véve a helyzetelemzés szerint a zselici településeken a turizmus jelenik meg kitörési pontként. Összességében elmondható, hogy a

LEADER+ pályázatok sikeresek voltak, a „ZSELICI FÉNY” Helyi Vidékfejlesztési Tervben megfogalmazott célokat sikerült elérni. Az információs rendszer fejlesztésével, a pihenőhelyek kialakításával, az élményporták szolgáltatásainak bővítésével, a diák-bázishelyek létrehozásával, valamint a már meglévők korszerűsítésével lehetővé vált a természeti értékek és a kulturális örökség gazdasági, turisztikai célú hasznosítása. A jövőre nézve fontosnak tartjuk, hogy valamennyi település elkészítse látványosságait, rendezvényeit bemutató kiadványát, amelynek megfelelő terjesztése elősegíthetné a települések minél szélesebb körben való megismerését és ezáltal a turizmus fellendítését a kistérség életében.

A tanulmányutak megszervezésével a már meglévő hazai és külföldi minták megtekintése, a falufejlesztési szolgáltatás biztosításával pedig a falusi közösségek erősítése, a humán erőforrás fejlesztés és a hálózatépítés vált lehetővé.

A pályázattal folyamata során a pályázók munkáját elsősorban a bonyolult adminisztráció és a nem megfelelően kidolgozott útmutató nehezítette. Bonyolították a helyzetet az állandó módosítások, a kifizetések csúszásai és a hatóságnál tapasztalható vidékfejlesztési szakemberek hiánya. A gesztorszervezet munkatársainak fáradhatatlan munkája következtében mégis sikeresen vették a nehézséget a pályázók.

Ki kell emelni, hogy a LEADER+ program az érintett településeken élő lakosságnak csak egy nagyon kis hányadát érintette, ezért az igazi áttörést vélhetően a 2007-2013-as program jelenti majd, ahol a források megsokszorozódnak, ezáltal a helyi szereplők lehetőségei is jelentősen nőnek. A 2007-2013 közötti LEADER Program előkészítő munkái már megkezdődtek a térségben – első körben az önkormányzatokkal, polgármesterekkel történt egyeztetés, majd sor került a civil szervezetek, illetve gazdasági társaságok megszólítására. Ennek eredményeképpen 2007. szeptember 6-án megalakult a Zselici Lámpások Helyi Közösség 150 taggal. Ezt követően 2007. december 17-én megalakult a Zselici Lámpások Vidékfejlesztési Egyesület, amely az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. – IV. tengelyes intézkedéseinek megvalósítását végzi az érintett 48 településen.

A LEADER+ Program a Zselica Akciócsoport területén működő civil szervezetek, vállalkozások és önkormányzatok számára sok újdonságot hozott. Egy új megközelítést, a korábbtól eltérő gondolkodásmódot sikerült meghonosítani a térségben. Az alulról jövő kezdeményezések lehetőségét megragadva, a partnerségben rejlő erőket kihasználva, a térség tett egy újabb lépést a fejlődés útján. Sok akadályt kellett leküzdeni a projektek megtervezése és lezárása között eltelt időszakban, így a kezdeményezettek minden kétséget kizáróan jelentős tapasztalatokat szereztek az uniós források megpályázásában, megvalósításában és elszámolásában. Megállapítható, hogy a LEADER+ program teljes mértékben pozitívan hatott a térségre.

Irodalomjegyzék

1. „ZSELICI FÉNY” Helyi Vidékfejlesztési Terv
2. Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program Vidéki Térségek Fejlesztése Prioritás AVOP LEADER+ intézkedés, 2005.
3. Bodó Balázs: Európai uniós pályázatok kézikönyve. Európa Média Kht., Budapest, 2004.
4. Magyar Tünde: A vidékfejlesztés helyzete és kilátásai az AGENDA 2000 félidejekor. Gazdálkodás. XLVII. 2. 2003
5. Krolopp, A. - Marticsek, J. – Petri, M. – Szuda, Z. – Francia, R.: „Egy európai eszme és hazai megvalósítása” LEADER – Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében, Közép- és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Megőrzéséért. Budapest, 2005.
6. http://www.agraroldal.hu/leader_cikk.html

7. http://www.fvm.hu/doc/upload/200606/avop_hun_060627.pdf
8. <http://www.fvm.hu/main.php?folderID=1799>
9. <http://www.leadernet.siteset.hu/fajl.php?id=1457>
10. http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/enlarge_hu.htm
11. http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/index_hu.htm
12. http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/hungary_a.htm